

УКРАЇНСЬКЕ ВИКОНАВСЬКЕ МИСТЕЦТВО У МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТАХ

Охарактеризовано діяльність В. І. Рожка з організації національних і міжнародних творчих конкурсів в Україні, зокрема: міжнародні конкурси юних скрипалів імені Богодара Которовича, юних піаністів імені Володимира Крайнева, класичного танцю імені Юрія Григоровича «Фуєте “Артека”», піаністів пам’яті Володимира Горовиця. Він очолив оргкомітет одного з найбільш престижних у світі Міжнародного конкурсу балету імені Сержа Лифаря. Завдяки наполегливості В. Рожка набув міжнародного статусу традиційний конкурс імені Миколи Лисенка, а також засновані всеукраїнські конкурси молодих хорових диригентів, бандуристів імені Гната Хоткевича. Починаючи з 2005 року, кожні п’ять років відбувається фестиваль «Чайковський-Фест», присвячений ювілейним датам життя і творчості видатного російського композитора. Відбувається Всеукраїнський конкурс піаністів на здобуття премії фірми «C. Bechstein». Ректор підтримує діяльність своїх вихованців в Україні і за її межами. Тільки 2015 року за його сприяння і підтримки в Академії відбулися Міжнародний музичний фестиваль «Vivat, Academia-101», фестиваль Італійського бароко «Si dolce tormenti». Традиційним є проведення спільних проектів Національної Спілки композиторів України та НМАУ ім. П. І. Чайковського – XXV і XXVI Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» та XXV Міжнародний фестиваль «Музичні прем’єри сезону», а також Всеукраїнський фестиваль-конкурс народного танцю імені Павла Вірського, а в рамках «Vivat, Academia-101» – Фестиваль «Музика єднає молодих» (2015). Та особливим його проектом є Міжнародний конкурс симфонічних диригентів імені Стефана Турчака. Щоправда спочатку він був заснований як Національний. Ці конкурси стали не лише важливим кроком на шляху увічнення пам’яті видатного українського диригента, а й свідченням досягнень національної школи оркестрово-симфонічного виконавства. Та головне – вони надали можливість активізувати творчість молодих.

Ключові слова: творчі конкурси і фестивалі, музичне виконавство, Міжнародний конкурс симфонічних диригентів імені Стефана Турчака.

В. І. Рожок – відомий культурний і громадський діяч, який на кожному етапі і в кожен момент своєї культуротворчої діяльності зважає на об’єктивні чинники розвитку культури і мистецтва в суспільстві і завжди готовий залучити їх на користь справи, якій присвятив своє життя. Саме тому його багатий життєвий і професійний досвід у нових уже суспільних умовах дає можливість утілити творчі проекти, про які раніше годі були і мріяти.

Зі здобуттям Україною незалежності в державі розпочалися складні соціальні процеси, докорінні зміни в усіх сферах діяльності, зокрема в культурі і мистецтві. Володимир Іванович спільно з викладачами музичних шкіл, членами творчих спілок був серед тих, хто протистояв приватизації дитячих шкіл мистецтв, розпорошенню їх матеріальної бази, інструментарію, а особливо унікальних педагогічних кадрів. Тоді вдалося захистити від зазіхань новоявлених лідерів нації сферу культури – зберегти державні театри, художні колективи, музеї, навчальні заклади, які чомусь раптово оголошувалися непотрібними державі, витратними, такими, які руйнують бюджет, а в умовах демократії і вседозволеності, мовляв, гальмують поступ уперед. Справжній смисл таких гасел люди не відразу розпізнавали, та коли побачили результати їх практичних утілень, почали вимагати конкретних дій на захист закладів культури.

Необхідно було переконувати багатьох чиновників, які дуже часто завдяки політичним амбіціям, а не професійному призначенню, обіймали високі державні посади, зокрема у сфері культурної діяльності, приймали неадекватні, необґрунтовані рішення, часто завдаючи культурі, духовності, зрештою, й державі моральних і матеріальних збитків. В умовах політичного розбрату, нестримуваних емоцій необхідно було вдатися до акцій, які б консолідували, вселили впевненість, надихнули на збереження спільних культурних цінностей, традицій і звичаїв.

Працюючи у цей час на відповідальних адміністративних посадах (1994 року – керівник відділу культури з питань гуманітарної політики в Адміністрації Президента України, протягом 1997–1999 років – заступник міністра культури), Володимир Іванович утілює у житті принципово важливі для української культури творчі проекти. Ідеться передусім про популярні не лише в Україні міжнародні конкурси: юних скрипалів імені Богодара Которовича, юних піаністів імені Володимира Крайнева, класичного танцю імені Юрія Григоровича «Фуєте “Артека”», піаністів пам’яті Володимира Горовиця. В. Рожок очолює оргкомітет одного з найбільш престижних у світі Міжнародного конкурсу балету імені Сержа Лифаря. Завдяки його наполегливості набув міжнародного статусу традиційний конкурс імені Миколи Лисенка, а також засновані всеукраїнські конкурси молодих хорових диригентів, бандуристів імені Гната Хоткевича.

Завдяки його зусиллям, починаючи з 2005 року, кожні п’ять років відбувається фестиваль «Чайковський-Фест», присвячений ювілейним датам життя і творчості видатного російського композитора. Багатогранне творче життя як Академії, так і України загалом збагатилося й такою визначною мистецькою акцією, як Всеукраїнський конкурс піаністів на здобуття премії фірми «С. Bechstein». В. Рожок вважає цей конкурс важливим не лише для Академії, а й для всієї музичної громадськості України, адже він сприяє професійному зростанню виконавської майстерності обдарованих студентів.

Ректор усіляко підтримує творчу діяльність своїх вихованців в Україні і за її межами. Тільки останнім часом (2015) за його сприяння і підтримки в Академії відбулися Міжнародний музичний фестиваль «Vivat, Academia-101», фестиваль Італійського бароко «Si dolce tormenti», під час яких проводилися майстер-класи, концерти, лекції за участю італійських музикантів і студентів Академії. Уже традиційним є проведення спільних проектів Національної Співки композиторів України та НМАУ ім. П. І. Чайковського – XXV і XXVI Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест» та XXV Міжнародний фестиваль «Музичні прем’єри сезону», а також Всеукраїнський фестиваль-конкурс народного танцю імені Павла Вірського, а в рамках «Vivat, Academia-101» – Фестиваль «Музика єднає молодих» (2015).

Володимир Іванович особливо зацікавлений в організації мистецьких заходів, які виявляють найкращі здобутки в українському музичному виконавстві і водночас сприяють його подальшому розвитку, удосконаленню і поширенню. Таким заходом і є Міжнародна Пасхальна асамблея. Започаткована у квітні 2009 року як всеукраїнська мистецька акція, вона стала визнаним у світі міжнародним заходом.

У сучасному світі культура відіграє цілком своєрідну роль у складних суспільних процесах. Значно зростає значення національних культур, які не лише виражають потреби суспільного прогресу, а й впливають на вирішення міжнаціональних проблем. Більшість учених вважають, що ознаками ідентичності у глобалізованому світі є сталість тих її культурних складових, які можна охарактеризувати як традиційно національні. На їх відродження, збереження й розвиток спрямовані мистецькі заходи Пасхальної хорової асамблеї. Важливість цієї мистецької події зумовлена ще й тим, що сьогодні набули гострого протистояння дві тенденції: з одного боку, – процеси інтеграції, а отже,

поглиблення культурно-мистецької співпраці, з іншого, – намагання захистити національні культурні цінності, протистояти нівеляційним впливам глобального маскульту.

Та особливим його дітищем є, безумовно, Міжнародний конкурс симфонічних диригентів імені Стефана Турчака. Щоправда спочатку він був заснований як Національний. Ці конкурси стали не лише важливим кроком на шляху увічнення пам'яті видатного українського диригента, представника інтелектуально-романтичної диригентської школи ХХ століття, а й свідченням досягнень національної школи оркестрово-симфонічного виконавства. Та головне – вони надали можливість активізувати творчість молодих.

На початку 1990-х років, згуртувавши навколо себе колег і однодумців, В. Рожок зміг переконати керівників відповідних державних установ у необхідності започаткувати національний конкурс диригентів імені Стефана Турчака. Оберігаючи національні традиції, значні здобутки української музичної культури, він намагався допомогти молоді виявити своє обдарування. Зрештою Міністерство культури України, Спілка композиторів України затвердили оргкомітет Першого національного конкурсу диригентів імені Стефана Турчака. Були розроблені і схвалені умови його проведення та програма, склад журі: голова Євген Станкович, заступник голови – Володимир Рожок; члени журі – народний артист України Євген Савчук; композитор, народний артист України Іван Карабиць; композитор Михайло Чембержі; диригент, народний артист України Володимир Сіренко; диригент, заслужений діяч мистецтв України Іван Юзюк; диригенти, народні артисти України Тарас Микитка і Олексій Гуляницький. Перший національний конкурс диригентів відбувся 15–24 грудня 1994 року в Києві, він був присвячений пам'яті видатного українського оперного та симфонічного диригента Стефана Турчака (1938–1988). У конкурсі взяли участь 22 оперно-симфонічні диригенти, яким виповнилося не більше 35 років, тобто ті, хто народився до 1 січня 1959 року.

Це було молоде творче покоління, сформоване в руслі потужної української диригентської школи, яке мало унікальну нагоду безпосереднього спілкування з творчістю Сонячного маестро. Серед них – Юрій Галатенко, Володимир Гарбарук, Володимир Дейнека, Вікторія Жадько, Олег Кіосєв, Віктор Коритько, Алла Кульбаба, Сергій Леонов, Микола Лисенко, Юрій Литовко, Дмитро Логвин, Саша Маркович, Володимир Маруни, Рашид Нігаматуллін, Максим Очеретько, Михайло Пікульський, Віктор Плоскіна, Наталія Пономарчук, Анатолій Смирнов, Сергій Солонько, Леонід Шаргородський, Юрій Янко. Лауреатами Першого національного конкурсу стали Вікторія Жадько і Рашид Нігаматуллін (перша премія), Віктор Плоскіна (друга премія) та Алла Кульбаба (третя премія).

Готуючись до проведення Другого національного конкурсу диригентів імені Стефана Турчака, Володимир Іванович активно співпрацював із Міністерством культури і мистецтв України, Спілкою композиторів України, Українським державним центром культурних ініціатив, Центром музичної інформації Спілки композиторів України, з Фондом сприяння розвитку мистецтв України. Це був ювілейний рік – 60-річчя від дня народження Стефана Турчака. Конкурсні змагання тривали протягом 20–28 лютого 1998 року в Києві. Журі, як і на Першому національному конкурсі, очолював Євген Станкович, його заступник – Володимир Рожок, члени журі: Володимир Сіренко, Євген Дущенко, Олексій Гуляницький, Анатолій Калабухін, Ярема Скибинський, Іван Юзюк, Євген Савчук, Михайло Чембержі.

20 лютого 1998 року в Колонному залі імені М. Лисенка Національної філармонії України відбулося урочисте відкриття конкурсу диригентів. Розпочав його вступним словом Володимир Іванович як голова оргкомітету, на той час – заступник міністра культури і мистецтв України.

У ці дні було проведено багато ювілейних заходів, зокрема: 25 лютого урочисто відкрито Кімнату-музей Стефана Турчака у школі мистецтв імені Стефана Турчака (Київ, вулиця Тираспільська, 49), а також відбувся концерт солістів Національної опери України в супроводі Державного естрадно-симфонічного оркестру; 27 лютого – концерт пам'яті маестро (до 60-річчя від дня народження); 28 лютого, у день ювілею С. Турчака, члени оргкомітету, журі та учасники конкурсу поклали квіти на могилу диригента та до меморіальної дошки на будинку, у якому жив С. Турчак. Завершальний концерт відбувся в день ювілею – 28 лютого в Національній опері України.

У Другому національному конкурсі взяли участь Юрій Галатенко, Юрій Голота, Володимир Дейнека, Ігор Каждан, Мирон Кріль, Віктор Лемко, Микола Лисенко, Дмитро Логвин, Оксана Мадараш, Дмитро Морозов, Михайло Пікульський, Віктор Плоскіна, Наталія Пономарчук, Юрій Порохівник, Сергій Солонько, Андрій Стрельцов, Петро Товстуха, Євген Тутевич, Ігор Тутченко, Ігор Чернецький, Сергій Черняк, Андрій Юркевич. У конкурсних змаганнях перемогли: Віктор Плоскіна – перша премія, Наталія Пономарчук – друга премія, Юрій Голота – третя премія, Андрій Юркевич – диплом.

Успішно проведені Перший і Другий національні конкурси диригентів імені Стефана Турчака виправдали сподівання Володимира Івановича: передусім вони виявили потужний мистецький потенціал української творчої молоді. Стало цілком очевидно, що на зміну визнаним майстрам української диригентської школи – М. Колесі, Н. Рахліну, В. Дранишникову, В. Пірадову, В. Тольбі, Я. Вощаку, Є. Дущенко, Я. Карасику, О. Рябову, С. Турчаку прийшла плеяда молодих виконавців, творчій манері яких притаманні яскрава емоційність, технічна довершеність, глибоке проникнення в художньо-образний стрій виконуваних партитур.

Натхненний результатами Національних конкурсів, Володимир Іванович задумав піднести статус цього творчого проекту, до того ж, тепер у нього справді були вагомі аргументи, щоб порушити клопотання перед Міжнародною конфедерацією міжнародних конкурсів про заснування Міжнародного конкурсу диригентів імені Стефана Турчака з відповідним статусом. Йому вдалося переконати керівництво Міністерства культури України, а згодом і Кабінету Міністрів України у доцільності й необхідності здійснення цього мистецького проекту. Зрештою, таку Постанову (№ 956 від 24 вересня 2005 року) підписав Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров.

Очолив журі Євген Станкович, його заступник – Володимир Рожок. До роботи в журі Першого міжнародного конкурсу диригентів імені Стефана Турчака було запрошено, крім українських майстрів (Володимира Сіренка, Тараса Микитки, Алліна Власенка), багатьох відомих зарубіжних диригентів, зокрема: Саулюса Сондецкіса (Литва); Антона Шароєва, художнього керівника і головного диригента оркестру «Камерата Сибіру», заслуженого діяча мистецтв Росії та України; Хобарта Ерла, всевітньо відомого диригента, на той час – художнього керівника і головного диригента Національного одеського філармонічного оркестру; Фазліддіна Якубжанова, головного диригента Державного академічного Великого театру імені Алішера Навої (Узбекистан), заслуженого діяча мистецтв Узбекистану, доцента Державної консерваторії Узбекистану; Стане Юргенса, всевітньо відомого диригента, професора, художнього керівника Мариборзького національного театру опери та балету, художнього керівника і диригент хору Бориса Крайгера.

У конкурсі взяли участь 22 учасники із семи країн, зокрема: Лев Іванов, Ольга Радчук, Святослава Лученко, Тарас Мартини Павло Багінський, Тарас Курило, Дмитро Морозов, Максим Кузін, Сергій Дідо, Ігор Ярошенко, Іван Корінь, Юлія Шаршонь, Тетяна Сенько, Сергій Голубничий, Тетяна Калініченко (Україна), Ріхардс Букс (Латвія), Андрій Іванов, Микола Макарович, Юрій Галяс (Білорусь), В'ячеслав Валуєв, Сергій Кісс, Михаил Переплеснін, Тигран Ахназарян, Денис Власенко (Росія), Євтіч Мікіца (Сербія), Сью Фей Фей (Китай), Назанін Агхагані (Австрія).

Обов'язковою для виконання на цьому конкурсі була «Симфоніета» Є. Станковича, віртуозний опус із філігранною технікою та оригінальною темпо-ритмічною структурою, її виконання вимагало від конкурсантів не лише таланту, а й глибокого оркестрового мислення, філософського підходу, яскравих образних рішень.

Журі оцінювало виступи учасників відкритим голосуванням з обговоренням кожної кандидатури: першу премію – 10000 доларів США і звання лауреата було присуджено Євтич Мікіці (Сербія); другу премію 7000 доларів США і звання лауреата – Ользі Радчук (Україна); третю премію 5000 доларів США і звання лауреата – Денису Власенку (Росія), звання дипломанта та 1000 доларів США – Ріхардсу Буксу (Латвія).

Другий Міжнародний конкурс диригентів імені Стефана Турчака відбувся у Києві 15–24 листопада 2010 року.

У складі журі на чолі з Євгеном Станковичем працювали відомі диригенти з інших країн: Якубжанов Фазліддін (Узбекистан), Саулюс Сондецькіс (Литва), Володимир Рилатко (Білорусь), Говеднік Янез (Канада), Алексеев Микола Геннадійович (Росія).

Згідно з умовами Конкурсу, до Першого туру після перегляду відео- й аудіодисків було допущено 25 учасників із восьми країн світу – Україна (10 осіб), Росія (7 осіб), Білорусь (2 особи), Великобританія (1 особа), Грузія (1 особа), Фінляндія (1 особа), Китай (1 особа), Узбекистан (2 особи).

Обговорення виступів третього туру було відкритим, після тривалих дебатів журі розподілило нагороди так: перша премія – 10000 доларів США, золота медаль і звання лауреата присуджено Сергію Голубничому (Україна); друга премія – 7000 доларів США, срібна медаль і звання лауреата присуджено Олексію Богораду (Росія); третя премія – 5000 доларів США, бронзова медаль і звання лауреата розподілили між Катериною Осадчою і Бобомуродом Худойкуловим (Узбекистан), дипломом конкурсу (1000 доларів США) нагороджено Лі Дзялі (Китай).

На Другому міжнародному конкурсі імені Стефана Турчака вдруге перемогли учні видатного українського педагога, диригента, народного артиста України, професора Алліна Григоровича Власенка. Його творча і педагогічна діяльність, рівень підготовки його вихованців є виявом унікальності української школи оперно-симфонічного диригування.

Ці конкурси відкрили шлях до успіху й міжнародного визнання багатьом молодим виконавцям, вони підтвердили їх професійне зростання, значною мірою сприяли інтеграції української національної виконавської школи у світовий культурний процес.

Набутий українськими митцями досвід диригентського виконання потребує аналізу й узагальнення, розкриття найяскравіших сторінок його історії, пов'язаних із творчістю найвидатніших диригентів, які піднесли на європейський рівень українську оперну й виконавсько-симфонічну культуру.

Сьогодні Володимир Іванович працює над підготовкою Третього міжнародного конкурсу диригентів імені Стефана Турчака, і знову, крім суто організаційних клопотів, головна його турбота – молоді диригенти, здатні гідно представити українське диригентське мистецтво на світовому рівні, а також залучення якнайширшого кола творчої молоді з інших країн, популяризація і поширення здобутків українського диригентського виконавства.

Савчук И. Б. Украинское исполнительское искусство в международных проектах.

Охарактеризована деятельность В. И. Рожка по организации национальных и международных творческих конкурсов в Украине, в частности: международные конкурсы юных скрипачей имени Богодара Которовича, юных пианистов имени Владимира Крайнева, классического танца имени Юрия Григоровича «Фуэте “Артека”», пианистов памяти Владимира Горовица. В. Рожок возглавил оргкомитет одного из самых престижных в мире Международного конкурса

балета имени Сержа Лифаря. Благодаря настойчивости В. Рожка приобрёл международный статус традиционный конкурс имени Николая Лысенко, а также основанные всеукраинские конкурсы молодых хоровых дирижеров, бандуристов имени Гната Хоткевича. Начиная с 2005 года, каждые пять лет проходит фестиваль «Чайковский-Фест», посвящённый юбилейным датам жизни и творчества выдающегося русского композитора. Организован Всеукраинский конкурс пианистов на соискание премии фирмы «C. Bechstein». Ректор поддерживает деятельность своих воспитанников в Украине и за её пределами. Только в 2015 году при его содействии и поддержке в Академии состоялись Международный Музыкальный фестиваль «Vivat, Academia-101», фестиваль Итальянского барокко «Si dolce tormenti». Традиционным является проведение совместных проектов Национального Союза композитора Украины и НМАУ им. П. И. Чайковского – XXV и XXVI Международный фестиваль «Киев Мюзик Фест» и XXV Международный фестиваль «Музыкальные премьеры сезона», а также Всеукраинский фестиваль-конкурс народного танца имени Павла Вирского, а в рамках «Vivat, Academia 101» – Фестиваль «Музыка объединяет молодых» (2015). Но особым его проектом является Международный конкурс симфонических дирижёров имени Стефана Турчака. Правда, сначала он был основан как Национальный. Эти конкурсы стали не только важным шагом на пути увековечения памяти выдающегося украинского дирижера, но и свидетельством достижений национальной школы оркестрово-симфонического исполнительства. Но главное – они предоставили возможность активизировать творчество молодых.

Ключевые слова: творческие конкурсы и фестивали, музыкальное исполнительство, Международный конкурс симфонических дирижеров имени Стефана Турчака.

Savchuk I. B. Ukrainian Performing Art in International Projects. V. Rozhok's activity in the organization of national and international creative contests in Ukraine are characterized, among them such outstanding international events as Bohodar Kotorovych young violinists competition, Krainev Young Pianists competition, Yuri Grygorovych classical dance competition "Fuete" Artek", Vladimir Horowitz Pianists contest. He headed the committee of one of the most prestigious International Ballet Competition named after Serge Lifar. Thanks to the persistence of V. Rozhok the traditional Mykola Lysenko contest and the nationwide contests of young choral conductors and bandurists named after Gnat Khotkevych have gained international status. The festival "Tchaikovsky Fest" has been held since 2005 every five years, it is dedicated to the anniversary dates of life and work of the outstanding Russian composer. Ukrainian Piano Competition organized for the award of the company "C. Bechstein" is also closely rooted in the Academy creative way. Rector supports his students' activity in Ukraine and abroad. Only in 2015 with the assistance and support of the Academy it was possible to hold the International Music Festival "Vivat, Academia-101", festival of Italian Baroque "Si dolce tormenti". The joint projects of the National Union of Composers of Ukraine and Tchaikovsky NMAU have become traditional – so we can name the 25 and 26 International Festivals "Kyiv Music Fest", 25 International Festival "Musical Premieres of the Season", Ukrainian festival-competition of folk dance named after Pavlo Virsky. Project "Vivat, Academia 101" in its frame had the festival under the title "Music unites young" (2015). It is worth mentioning especially his project the International Competition of symphony conductors dedicated to Stefan Turchak. Though it was originally founded as the National Competition but it has received lately the status of International. These competitions are not only an important step towards perpetuating the memory of the great Ukrainian conductor, but also the evidence of great achievements of national school in orchestra and symphony performance. And the most important – they provided an opportunity to intensify the work of the young musicians.

Keywords: creative competitions and festivals, music performance, International Competition of symphonic Conductors named after Stefan Turchak.